

**C.O.M. - O.M.J.
Sectie B**

Belgische Waterslager

Canaris Malinois

**de cultuur
of
zangveredeling
van**

De Belgische Waterslager

**of
nachtegaalkanarie**

Een herbronning

Waterslagersliefhebbers, zich de les der ondervinding ten nutte makend, leerden inzien dat het kanarielied niet wezen mag als een artikel der grillige mode. Artikel dat volgens het humeur of de berekeningen der toonaangevende industrieelen, van vorm, snede of kleur moet veranderen, wil de mode voor hen eene bron van inkomsten worden. Daarom houden wij logisch vast aan het positieve, natuurlijke schoone, vinden heden schoon wat zij gister mooi vonden, trachten evenwel immer naar nog schooner nog mooier, doch verwerpen de grillige nieuwsgezindheid en de slaafschheid der „conventie”.

Wat mooi is, is mooi omdat het mooi is, doch niet omdat Piet of Jan het mooi noemen met het inzicht er voordeel uit te trekken ten nadeele hunner mededingers.

JULI 1922.

B. PELEMAN,
Borgerhout (Antwerpen).

Met deze morele les aangaande het lied van onze zangkanarie, beëindigde B. Peleman zijn brochure over de Belgische Waterslager. Ze heeft tot op vandaag nog niets aan waarde ingeboet. Maar wanneer de tand des tijds zijn werk heeft gedaan en deze zedelijke les in de vergeethoek is geraakt; als de drang naar grillige 'nieuwgezindheid' toch de kop op steekt en het vroeger bereikte evenwicht verloren dreigt te gaan, is het de hoogste tijd om te herbronnen, om terug te keren naar de bron, het oorspronkelijke, het echte en onvervalste origineel.

De ware bron vinden wij in de geschriften van B. Peleman. Peleman was onderwijzer in een instelling voor doofstommen te Borgerhout; in zijn vrije tijd kweker van het zangkanarieras dat hij Antwerpse Waterslager noemde. Bij de oprichting van de Belgische Federatie van Kanarielifhebbers in 1905 nam hij de functie van federaal secretaris op zich. In de kring van waterslagerkwekers toonde hij zich van meet af aan de meest technisch onderlegde en de meest bekwame. Hij had een bijzondere aanleg om zich verstaanbaar te maken in het hoe en het waarom van de zang en de zangkeuring. Hij uitte vaak zijn ornithologische kennis in artikels die eerst in Duitse, daarna ook in Nederlandse, vakbladen gepubliceerd werden omdat een Belgisch vakblad voor informatie, beschrijving en leidinggeving nog niet bestond. Samen met enkele vooraanstaande kwekers maakte hij een studie van de zang om achteraf een kern van gediplomeerde keurmeesters te kunnen vormen. Dit alles resulteerde in zijn brochure over de Belgische Waterslager in 1922 en zijn leerboekje met het theoretische onderricht aan kandidaten keurmeesters Belgische Waterslager in 1926. Deze geschriften worden, terecht ook nu nog, in de waterslagerwereld als de ultieme bron van kennis van de authentieke Belgische Waterslager erkend.

Het bereikte evenwicht dat dreigt verloren te gaan, is de keurfiche voor de Belgische Waterslager die in 1955 tot stand kwam tussen Belgische en Nederlandse waterslagerkeurmeesters, met de goedkeuring van hun Franse collega's. Die keurfiche nam in grote lijnen de keurscala die Peleman in zijn leerboekje publiceerde over, aangepast aan de driedeelbaarheid (behalve voor indruk tot 4 punten) en met de weglating van de heulrol en de gloeken (eigenlijk twee harzertoeren). Dit gebeurde te Antwerpen tijdens het congres van 11 juni 1955, georganiseerd door de voorzitter Herman Heffener (Nederland) en de secretaris Lode J. Tielens (België), van de Confédération Internationale des Canariculteurs (C.I.C.), groepering die in 1952 onder hun leiding tot stand kwam. Toen in 1956 de C.I.C. samen smolt met de Association Ornithologique Internationale (A.O.I.) tot de Confédération Ornithologique Mondiale (C.O.M.), werd die keurfiche door deze nieuwe organisatie overgenomen. In 1978 werd ook de rubriek indruk tot 3 punten gebracht en bij de negatieve toeren de rubriek onvoorziene (fouten) toegevoegd. In die vorm wordt de keurfiche tot op vandaag gebruikt.

M. van Woezik verwoordde als geen ander met moderne, eigentijdse bewoordingen dit bereikte evenwicht in talloze artikels en zijn in 1965 uitgegeven boekje 'Waterslagers houden, kweken, keuren'. Deze Nederlander was een leerling uit de keurmeesterschool van Peleman waar hij in 1935 zijn keurmeestersdiploma behaalde. Hij ontpopte zich tot een van de belangrijkste promotors van de waterslagerfokkerij in Nederland en werd de leermeester van vele keurmeesters.

Peleman en van Woezik zijn bijgevolg het onbetwistbare gezag en daarom ook het uitgangspunt van deze herbronning van de theorie van de zang van de Belgische Waterslager; theorie als noodzakelijke basis voor de praktijk. Omwille van het onbetwistbare gezag van het uitgangspunt durven wij rekenen op een algemene erkenning en aanvaarding, ter bevordering van de eenvormigheid in het keuren, tot voorkoming van zinloze betwistingen, wildgroei van interpretaties en toepassingen in functie van het eigen belang.

Inhoud

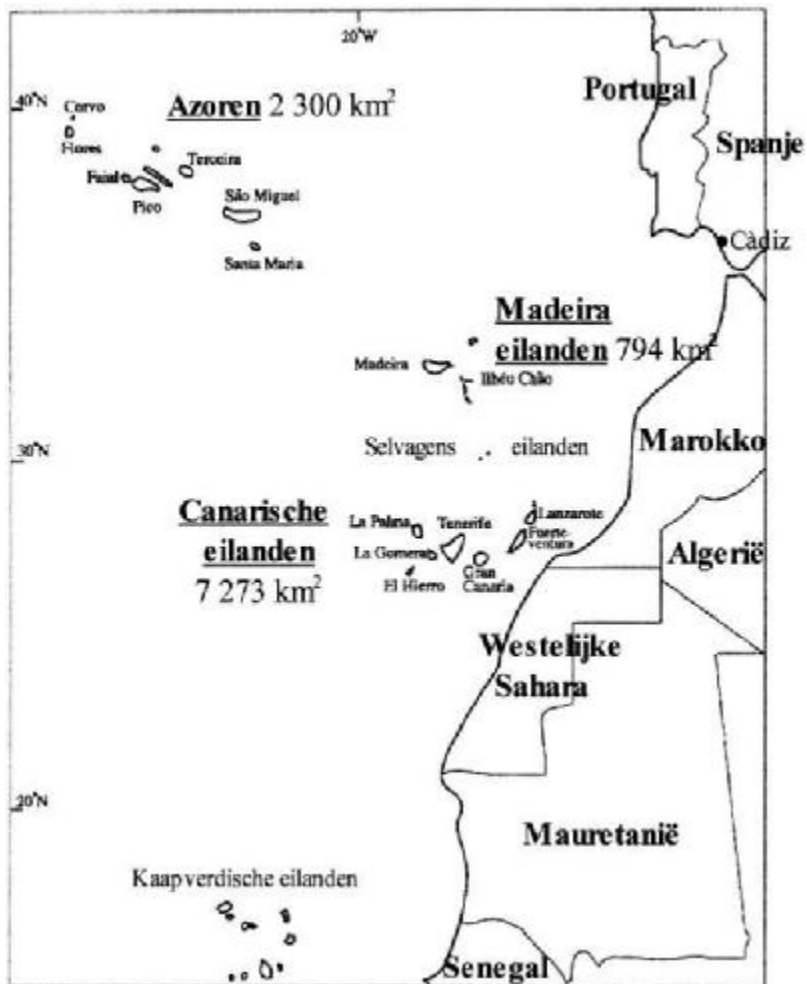
Algemene gedeelte

Herkomst.....	1
Typering.....	2
De structuur van zijn lied.....	5
Zangveredeling.....	6
Het keursysteem.....	9
Zangkennis.....	12
Standaard en standaardeisen.....	14

Specifieke gedeelte

Waterslag.....	17
Klokkende waterslag.....	18
Bollende Waterslag.....	19
Rollende Waterslag.....	20
De waterrol.....	21
Knor en Chor.....	23
Staaltonen en tjonken.....	24
Fluiten, soeten en woeten.....	25
Bellen.....	27
Belrol.....	28
Fluitrol.....	29
Tjokken en tjokkenrol.....	29
Schokkel.....	30
Afwijkingen – tekortkomingen – negatieve toeren.....	31
Indruk.....	34
Stammen en de stamharmonie of stameenheidspunten.....	34

Algemene gedeelte

Herkomst

De Belgische Waterslager of Canaris Malinois vormt samen met de Harzer Edelroller en de Timbrado Español de groep van de 3 door de Confédération Ornithologique Mondiale (C.O.M.) erkende zangvariëteiten (variëteit of ras = erfelijke, afwijkende vorm van een soort) van de gedomesticeerde wilde kanarie of eiland kanarie, *serinus canaria*.

Taxonomische indeling van de wilde stamvader

Klasse Aves - vogels

Orde Passeriformes - zangvogels

Familie Fringillidae - vinkachtigen

Geslacht *Serinus* - kanaries

Soort *Serinus canaria* - wilde kanarie of eiland kanarie

De wilde stamvader heeft zijn biotoop niet alleen, zoals zijn Latijnse benaming duidelijk maakt, op de Canarische eilanden, maar ook op de Madeira en Azoren eilanden. Dit 12,5 cm groot, grauwgrijs-groengelig vinkje met zwarte streeptekening op de rug en in de flanken - vrouwtjes iets minder gelig dan de mannetjes - leeft daar, bijna uitsluitend van zaden, wat vruchten en groene plantendelen. Ook de jongen worden bijna uitsluitend met zaden gevoed. De voortplantingsperiode loopt van eind januari tot in juli. Het vrouwtje bouwt in een kleine boom of struik haar kleine, compacte nest met plantendelen en bekleedt de binnenzijde met zaadpluis, haar, veren en zachte bladeren. Ze neemt ook alleen het broeden waar; 13 à 14 dagen op circa 5 blauwgroene-bruingevlekte eitjes. Het mannetje helpt wel bij het voeden van de jongen en neemt deze taak volledig over wanneer de jongen het nest verlaten en het vrouwtje aan een volgend broedsel begint. De soort heeft tot drie opeenvolgende broedsels en leeft monogaam voor minstens 1 broedseizoen, waarna ze in grote zwermen rondtrekken en foerageren.

Het was in de 15de eeuw dat de conquistadores (veroveraars) van Canarias (Canarische eilanden) dat vinkje daar ontdekten, bijzonder sierlijk, levendig en gracieus in zijn bewegingen, dat zich vooral liet opmerken door zijn aangename en vlijtige zang. Zang die hij bijna het ganse jaar door laat horen, uitgezonderd de korte periode na de voortplantingstijd wanneer hij zijn veren wisselt. Dat vooral moet toch die veroveraars en handelaars zijn opgevallen en ze brachten hem daarom, als een curiositeit, over naar het vasteland. Voor Spanje vooral Cádiz, maar ook Sevilla; Genua en ook wel Livorno voor Italië; Lissabon voor Portugal; Rouen, Le Havre en Sait-Malo voor Frankrijk en Antwerpen voor de toenmalige Nederlanden, waren voor de wilde kanarie de belangrijkste toegangspoorten tot Europa, waar hij ook in gevangenschap al snel tot voortplanting kwam. Het laatste decennium van de 15de eeuw was dan ook de aanzet tot de domesticatie of huisdiervorming van de wilde kanarie.

Typering

De 3 zangrassen hebben dezelfde stamvader, en bijgevolg heeft hun zang ook gemeenschappelijke vorm- en klankkenmerken. Door domesticatie en selectie zijn echter, voor het menselijk gehoor, 3 verschillende variëteiten ontstaan, met elk hun eigen, specifieke kenmerken.

De Timbrado ontstond in Spanje, waar kanaries werden gekweekt met zoveel bewondering voor de oorspronkelijke, ingevoerde vogel, dat ze hem ook zo wilden behouden, liever dan hem in een of andere zin (kleur, grootte, of vorm) te willen veranderen. Wel werd er geselecteerd naar de meest complete zangers, vrij van elke onaangename klank, met in hun lied een grote hoeveelheid variaties, die elkaar zeer snel afwisselen en een repertoire dat bestaat uit een contrast van diverse toonlagen. De Timbrado is daardoor het ras dat de wilde stamvader het meest nabij blijft.

De Harzer kende zijn ontstaan toen in de 2de helft van de 19de eeuw de kanariekwekers in het Duitse Harzgebergte vooral de lang aangehouden, zacht gezongen, diepklinkende, rollende zangstrofen (o, oo of oe klanken verbonden door de r) het belangrijkste in het kanarielied vonden en daar bovenal naar gingen selecteren. De zang van hun kanaries kreeg daardoor ook een meer melancholisch karakter.

En terwijl op die manier in Duitsland de zangmode veranderde, hielden de kanariekwekers in Vlaanderen taai vast aan het meer opgewekte, nachtegaalachtige gezang van hun eigen kanaries. Vooral Mechelen en Antwerpen waren kweekcentrums met succes in de selectie van kanaries met waterklanken in bepaalde zangstrofen, van hun op nachtegaalse wijze gezongen lied. Deze kanaries kregen dan ook de naam van Mechelse Zangkanarievogel (*Canaris Malinois*) en Antwerpse Waterslager.

In 1872 werd de eerste vereniging van waterslagerkwekers opgericht, de thans Koninklijke Verenigde Vrienden van Antwerpen, gevolgd door verschillende andere, soortgelijke verenigingen van kanariekwekers.

Omdat na verloop van tijd de vogels uit beide centra vermengd werden, kreeg in 1905, op de tweede jaarvergadering van de Belgische Federatie van Kanarielifhebbers (groepering van verenigingen van kanariekwekers), gehouden in 'De Graanmaat' te Sint-Niklaas, dit zangkanarieras officieel de naam van Belgische Waterslager.

Destijds (1922) typeerde B. Peleman de Belgische Waterslager als volgt:

“De Belgische Waterslager onderscheidt zich bovenal door zijnforsch, welluidend, slagend of tokkelend en jubelend gezang.

Het is algemeen aangenomen dat de Belgische Waterslager de afzonderlijke

zangstukken waaruit zijn lied bestaat, niet zo lang moet rekken.

Het is eveneens algemeen erkend dat zijn zang slaande - nachtegaalachtig - moet wezen naar den vorm en metaalachtig naar den klank.”

Over het onderscheid tussen Harzer en Belgische Waterslager stelt hij:

“Geen treffender en bevattelijker vergelijking dan het groote verschil tusschen harmoniumspel en dat ener piano.”

A. Van de Vonder - latere voorzitter van de Belgische Federatie - 1971.

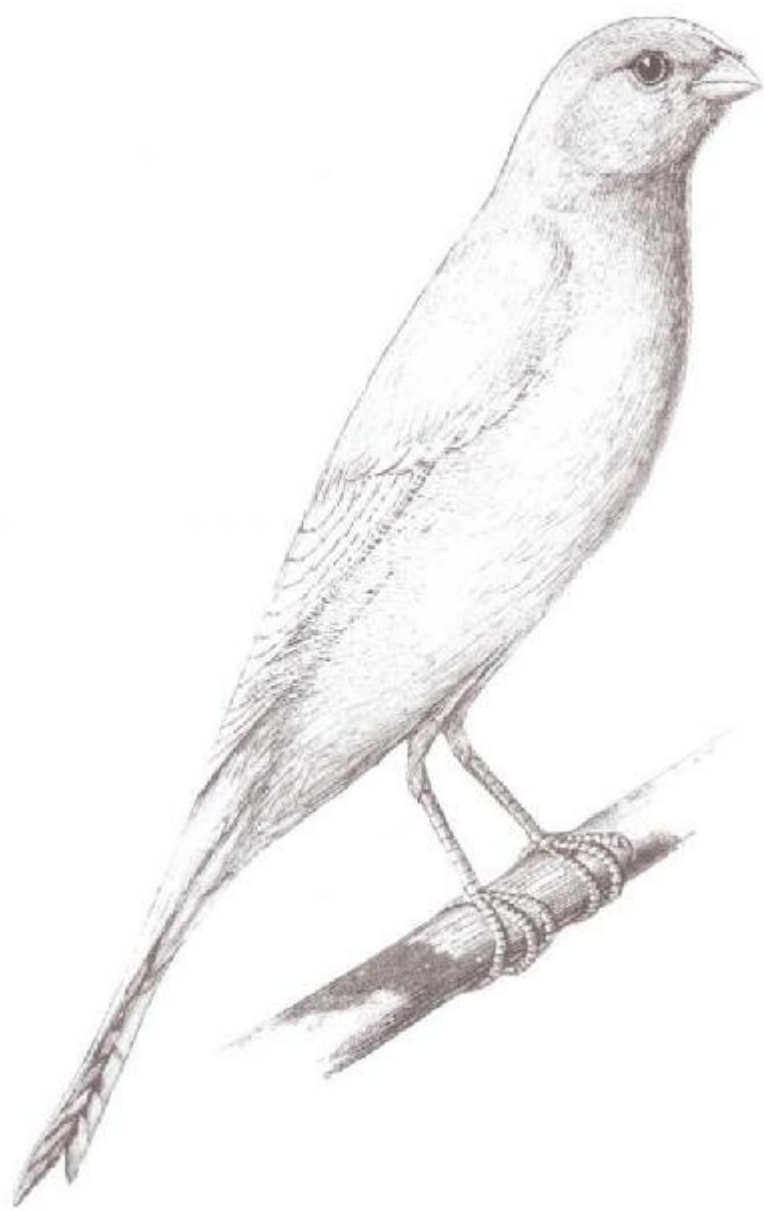
“De waterslager kan maar met één vogel vergeleken worden, namelijk met de koning van het woud met zijn zo wondermooie zang: de nachtegaal. Als postuur kan hij moeilijker met een andere kanarievogel vergeleken worden. De cultuur heeft van de waterslager een speciale rasvogel gemaakt, hij heeft een normale grootte van 15 tot 17 cm en een geel of slechts weinig bont verkleed; op nogal hoge poten doet hij slank aan met nochtans sterke borst en in verhouding kleine kop. Hij is een sterke zangvogel met krachtige doch zachte stemgeluiden, naargelang de grondtoon in zijn lied. Zijn gezang is normaal afwisselend met hoge en diepe tonen, volgens de samenstelling van zijn lied. Het is een levenslustige en melodieuze zingende vogel. Bij de waterslager ligt het accent altijd op de klokkende waterslag. Met het overwegend gebruik van de grondtonen oei, oe en oo in hun lied kan men spreken van ideale waterslagers. ”

G. Lelièvre - O.M.J.keurmeester en adjunct secretaris C.O.M. - 1971.

“Meerdere schrijvers en ornithologische verenigingen beschreven het standaardtype van de waterslager. De beste determinatie schijnt echter nog altijd deze te zijn die destijds - kort voor de 2de wereldoorlog - uitgewerkt werd door het Verbond der Belgische Ornithologische Kringen en verscheen in de revue 'Aviornis'.

De standaardtypebeschrijving was toen - en zou best nu zo behouden blijven - als volgt

- Kleur: geel of licht gevlekt
- Houding: lichaam licht gebogen; vleugels gesloten tegen het lichaam doch licht hangend tijdens de zang
- Grootte: 16,5 cm
- Vorm: *kop* klein, redelijk lang en niet gevuld; *lichaam* afgerond, gevulde rug, ronde en brede borst; *poten* fijn en van gemiddelde lengte; *staart* gesloten
- Bepluiming: gesloten en glad ”

De structuur van zijn lied

Onder het **lied of de voordracht** van onze kanarie wordt het geheel van klankuitingen verstaan dat zonder onderbreking wordt voorgedragen. Het zingen onderscheidt zich dus heel duidelijk van de enkelvoudige contact- en lokroepen. Enkele fluiten, enkele roepen of zelfs enkele herhaalde toongrepen is geen zang; wordt niet als zang aangemerkt.

De zang van onze gedomesticeerde kanarie wordt **gekenmerkt** door een opeenvolging van herhaalde klankuitingen, ook **toongrepen** genoemd. Bijvoorbeeld AAAA B B B CCCCC ... waarbij elke letter eenzelfde toongreep voorstelt. Elk geheel van herhaalde toongrepen, zoals B B B in het voorbeeld, wordt een **toer** van het lied genoemd.

Een voordracht kan bijgevolg opgesplitst worden in goed onderscheiden liedonderdelen, toeren genoemd; het zijn korte gehelen bestaande uit een beperkt aantal herhaalde toongrepen die wij als **lettergrepen** uit onze taal kunnen herkennen.

Een toongreep bestaat op zijn beurt uit klankelementen waarin wij onze **klinkers** (korte a-e-i-o-u en lange aa-eu-ee-ie-oo-oe-uu), **tweeklanken** (twee in elkaar overvloeiende klinkers zoals au, ieu en oei) en **medeklinkers** (zoals d en t, b en p, k en g, w en s, enz.) herkennen.

De klinkers en tweeklanken uit elk van de toongrepen bepalen de **grondtoon** van de toer.

Zodoende kunnen toongrepen en toeren en zelfs een volledig lied met **klanknabootsende woorden** (onomatopée) worden uitgeschreven door te noteren wat we menen te horen:

rururu doe doe doe tjoktjoktjoktjoktjoktjok ...

We moeten ons echter wel goed bewust blijven van de beperkingen van een dergelijke weergave. De neergeschreven klanken kunnen naargelang de streektaal of de landstaal anders uitgesproken worden (bijvoorbeeld Nederlandse oe = Duitse u). Bovendien is het erg moeilijk om in een dergelijke schrijfwijze de cadans of ritme waarmee de toongrepen elkaar opvolgen, weer te geven.

Wanneer de toongrepen van een zangtoer los van elkaar, met duidelijk merkbare tussenruimten - pauzes - door de vogel gezongen worden, spreken we van een **onderbroken of geslagen toer**. De herhaalde toongrepen worden dan ook **slagen** genoemd. Als de toongrepen zo dicht tegen elkaar liggen, zonder merkbare tussenruimte, of aaneengeregen als schakels in een ketting of zelfs met een duidelijk hoorbare r met elkaar verbonden zijn, noemen we de toer een **ononderbroken toer** of **roltoer**; met de duidelijk hoorbare r zelfs een zuivere roltoer.

Zangveredeling

De **zangveredeling** van de Belgische Waterslagerkanarie is tweeledig en houdt in dat de kwekers, enerzijds alles wat het menselijk gehoor geweld aan doet (hoge, scherpe, rauwe, spitse, snerpande, schrille, neuzige e.d. klanken meer) zullen uitsluiten voor verdere kweek en voorzang, en anderzijds alles wat als mooi, melodieus en muzikaal ervaren wordt (diepe en zuivere klanken), trachten te bevorderen tot een hogere ontwikkeling. Meer geconcretiseerd vertaalt deze zangveredeling zich in algemene en specifieke streefdoelen. De algemene streefdoelen hebben betrekking op de verschillende zangtoeren en het lied in zijn geheel (toondiepte, klankvolheid, cadans, kracht, lengte, variatie en klankbeeld of indruk van het lied), terwijl de specifieke streefdoelen de feitelijke raskenmerken betreffen van de Belgische Waterslager (de watertoeren, het nachtegaalkarakter en de nachtegaaltonen).

De algemene streefdoelen

Toondiepte - De diepte van de zang bepaalt er in de eerste plaats en grotendeels de waarde van. Toeren gezongen in lage of diepe toonlagen (o-oo-oe-ooi-oei) kunnen daarom als zeer goed gewaardeerd worden, in middelbare toonlagen (u-uu) als goed en in hoge toonlagen (i-ie) slechts als voldoende, terwijl scherpe of hard aandoende tonen zelfs negatief gewaardeerd (bestraft) kunnen worden.

Klankvolheid - De toongrepen van de onderscheiden toeren in het kanarielied moeten welluidend, met een rein, zuiver stemgeluid gezongen worden. Toongrepen of toeren met ogenschijnlijk gesloten bek gezongen zijn doorgaans rein en edel van klank; met wijd open gesperde bek gebracht hard en waardeloos, tot negatief toe.

Minder goede tot strafbare afwijkingen van de klankvolheid zijn ook de

neuzig - met grondtoon e, ee, of eu en (licht) geopende snavel -

vlak - met grondtoon a -

belegen - met eu, gesloten snavel en een zekere graad van heesheid -

wazig - met de juiste grondtoon maar niet volkomen helder -

of *gedrukt* - met te sterke medeklinker die de grondtoon wegdrukt -
voorgedragen toeren.

Cadans - De cadans, het tempo of het voordrachtritme van de toongrepen moet voor de geslagen toeren overwegend rustig, matig langzaam tot traag zijn om het geslagen karakter te benadrukken. Het tempo kan soms echter ook te traag zijn (getrokken fluiten) of te snel (loopfluiten).

Voor de roltoeren verwachten we dan weer dat de toongrepen zo snel op elkaar volgen, tegen elkaar aanliggen of aaneengeregen als schakels in een ketting, zodat het rollen van de toongrepen duidelijk verbeeld wordt.

Het voordrachtritme kan voor bepaalde liedonderdelen en ook voor het lied in zijn geheel als langzaam, middelmatig snel of zelfs als zeer snel omschreven worden, zodat wat het tempo betreft, de drie waardecategorieën zeer goed, goed en voldoende ook hier toepasselijk zijn.

Kracht - Een toer kan diep en vol zijn en in het juiste ritme gezongen maar moet, om grote indruk te maken, ook met voldoende kracht gezongen worden.

Lengte - Een toer moet met voldoende toongrepen gezongen worden om geen te minimale maar eerder een royale indruk te maken. De Belgische Waterslager moet zijn toeren echter niet te lang aanhouden; zijn nachtegaalkarakter vereist immers een krachtig gezongen lied dat vooral is opgebouwd uit geslagen, eerder kort gezongen dus snel afwisselende toeren, overwegend van metallieke aard.

Variatie - zoals het ook nog zingen van een bepaalde toer in een andere vorm (kloekfluiten naast de klassieke diepe doe-fluiten) of met een andere grondtoon in de toongrepen, alsook bewegingen in het zingen van een toer, zoals van zachter naar luider om nadien terug te keren naar zachter (crescendo en decrescendo) of van diepe toonlagen naar hogere en terug, of omgekeerd (buigen genoemd voor de roltoeren; vallen of stijgen bij de onderbroken toeren), kortom *bijzondere voordrachtswijzen* kunnen de waarde van de toer verhogen.

Klankbeeld of indruk - Het gaat hier om de indruk of het klankbeeld van het lied in zijn geheel: van hoe het lied wordt aangevangen, over de opeenvolging van en de verbindingen tussen de verschillende zangstukjes, samen met de kwaliteit en toondiepte van de toeren in het algemeen en de eventuele herhalingen van de (hoofd)toeren, moet het lied een harmonisch geheel vormen. Dit staat duidelijk tegenover een broksgewijze voordracht of 'kletst maar wat uit zijn nek' of een voordracht met een voortdurend afbreken van het lied.

De specifieke streefdoelen

De watertoeren of hoofdtoeren - liedonderdelen die duidelijk het geluid verbeelden van water in beweging. B. Peleman heeft ons voor dat kenmerkende watergeluid zijn unieke referentie nagelaten: “De waterslag is klokkend of bollend (borrelend). Loopend lijkt het aan het door elken kanarielifhebber zoowel bekend geluid dat men bekomt wanneer men een ledig fonteintje (drinkfleschje) met den mond naar boven, in liggende houding in eenen emmer water dompelt, waardoor dan, tamelijk snel, (naar gevolg de ingenomen helling van het fleschje) luchtbellens uit het water opstijgen en aan de oppervlakte openbarsten. Is het tempo van dit geruisch sneller, omdat de luchtbelletjes elkander zeer vlug opvolgen, dan is het

gelijk rollende waterslag, doch zijn de aldus ontstane slagen langzaam, dan gelijkt het wel aan klokkende waterslag. Loopende waterslag klinkt als loeloeloeloeloe, klokkende als gloeie gloeie gloeie, of bloeie bloei bloei bloei, of woeie woei woeie.

De waterrol is geen geslagen toer; dus ook geen waterslag maar een zuivere roltoer, waar naast verschillende klinkers en medeklinkers de duidelijk hoorbare r aanwezig is, en die wegens zijn hoge muzikaliteit van waterverbeeldende klanken bijzonder goed in het waterslagerlied past.

De waterrol is echt moeilijk klanknabootsend neer te schrijven. Bij het afluisteren van goede waterrol krijgt men de indruk het geluid te horen van golfjes die in hun grillige wentelingen het murmelend en kabbelend geluid van een vlietende beek voortbrengen (Peleman).

Dit specifieke geluid kan ook nagebootst worden door buisjes van verschillende grootte onder water te steken en daarin te blazen. Op deze wijze kunnen wij waterrollen van verschillende aard en toon te voorschijn brengen.

Het nachtegaalkarakter - ontleent de Belgische Waterslager aan zijn krachtig gezongen lied, dat vooral opgebouwd is met geslagen, eerder kort gezongen dus snel afwisselende toeren, overwegend van metallieke aard.

De nachtegaaltonen - De mooie waterslager zingt benevens zijn hoofdtoeren ook toeren die tot het zogenaamde bijlied of binnenlied behoren en die sprekend de nachtegaaltonen gelijken. Deze nachtegaaltonen komen vooral tot uiting in zijn staaltonen en tjokken, maar ook in zijn, zij het zeldzaam gezongen, schokkelschor (3, 4 maal geslagen korte chorretjes) en zijn fluiten in velerlei vormen.

Staaltonen klinken als een stalen staaf of buis, aan een draad of een touwtje opgehangen, waartegen men klopt. Bij elke slag ontstaat dan een zuivere, heldere, volle klank, die blijft doorklinken tot de teweeggebrachte geluidstrillingen gedempt worden door de volgende aanraking. Dit doortrillen van het geluid wordt naklank of resonantie (nagalm) genoemd en is een essentieel kenmerk van de staaltonen; zonder naklank geen staaltonen. Ze klinken dan als toeng-toeng-toeng ... of nog mooier als tjong-tjong-tjong ... of tjonk-tjonk-tjonk ... dewelke tjonken genoemd worden (Peleman). **Tjokken** zijn al even bekoorlijk als de tjonken. De naam van de toer zelf zegt duidelijk wat ermee bedoeld wordt, want het is een klanknaboetsing. De vogel spreekt elke tjok zo duidelijk uit dat geen mens dat beter zou kunnen. Wanneer de tjokken zo kort zijn en snel achter elkaar volgen, zonder tussenruimte tegen elkaar aanliggen, zodat deze als het ware met elkaar verbonden zijn, zingt de vogel een tjokkenrol; een variant dus van de tjokken. Snel na elkaar gebrachte tjokken (tjonken, staaltonen) hebben in verre na niet de waarde van die zelfde tonen, langzaam gebracht (Peleman).

Het keursysteem

Het keursysteem beoordeelt de zangveredeling en is daardoor **richtinggevend** voor de zangcultuur en moet bovendien de zangveredelingsrichting ondersteunen naar de hoogst mogelijke muzikale waarde van het gehele lied. Dit betekent dat alles wat invloed kan hebben op de liedwaarde gewaardeerd moet kunnen worden, in positieve dan wel in negatieve zin. Maar liedonderdelen die eigenlijk één en dezelfde toer of liedonderdeel uitmaken, mogen niet dubbel beloond of bestraft worden. Bovendien moet de verhouding tussen de waarderingsmogelijkheden van de hoofdtoeren of watertoeren enerzijds en van het binnenlied of bijlied met de nachtegaaltoeren anderzijds, billijk en evenwichtig zijn. Dit alles met het doel de ontwikkelingskansen van de zangtoeren te waarborgen zodat zangrichtingen mogelijk zijn; zangstammen dus met voor die stammen kenmerkende toeren. Zonder de watertoeren te verwaarlozen bijvoorbeeld, kan een liefhebber zich bijzonder toeleggen op de toeren die de nachtegaal in de kanarie naar voor brengen of het omgekeerde, stammen cultiveren die uitmunten in de watertoeren; of stammen die de bollende waterslag zo mooi brengen dat deze te verkiezen is boven zekere klokkende waterslag. Dit betekent bijgevolg ook dat de 'meesterzanger' van een wedstrijd (vogel met het hoogste puntentotaal) niet noodzakelijk de hoogste punten heeft voor klokkende waterslag of voor de watertoeren in hun geheel. Anderzijds kan een kanarie die geen waterslag zingt, bezwaarlijk een waterslager genoemd worden.

Bij de bepaling en de verdere uitwerking van het keursysteem - wat ook de waterslagerzangstandaard genoemd kan worden - of eventuele wijzigingen ervan, moet het land waar de waterslager zijn oorsprong kende het laatste woord kunnen hebben; wat de inbreng van andere landen zeker niet uitsluit. Zangkanaries zijn immers net als de postuurkanaries geen enkelvoudige, toevallig ontstane mutaties maar creaties van kanarierassen, via langdurige selectie tot stand gebracht door de liefhebbers-kwekers van een bepaald volk of land. Dat verdient het nodige respect en dat land of volk moet dan ook het recht hebben om dat werk verder te kunnen zetten. Suggesties moeten kunnen maar het land van herkomst behoudt het laatste woord. Deze principiële regel die **het sturen van de evolutie** van een bepaald ras toekent aan het land van zijn oorsprong en voor de postuurkanaries reeds in een O.M.J.-overeenkomst is vastgelegd sinds 1991 (Porrentruy - Zwitserland), bevestigd in 1999 en opnieuw gerespecteerd in 2006 (Palaiseau - Parijs - Frankrijk), moet dus ook geldig zijn voor de zangkanarierassen, daar een dergelijke overeenkomst de enige garantie is om een goede verstandhouding onder de keurmeesters en waterslagerkwekers over de landsgrenzen heen te bewerkstelligen. Deze regel blijft noodzakelijk om de wildgroei van interpretaties en toepassingen in functie van het eigen belang te beletten.

CONFÉDÉRATION ORNITHOLOGIQUE MONDIAL**ORDRE MONDIAL DES JUGES****Fiche de jugement – Keurfiche**BELGISCHE WATERSLAGER
CANARIS MALINOIS N° 00000

Nom – Naam

ID Bague – Ring N°

Toeren donnés pendant le jugement du

Toeren gebracht tijdens de keuring op

..... à – om h

CAGE

KODI N°

TOURS POSITIFS – WAARDETOEREN

Kokkende Waterslag – Coup d'eau tinté	12
Bollende Waterslag – Bouillonnant	9
Rollende Waterslag – Roulant	6
Chor / Knorr	5
Slaaitonen – Sons métalliques	9
Fluiten – Flûtes	9
Woeten – Woutes	6
Bellen – Clochettes	6
Beirof – Sonneries roulées	6
Fluitrol – Flûtes roulées	6
Tjokken – Tjoks	6
Schokkel – Berceuse	3
Onvoorziene toer – Tour imprévu
Indruk – Impression	3

TOTAL – TOTAAL x3

TOURS NEGATIFS – NEGATIEVE TOEREN

Ophaal – Aspiration – Riet	3
Hoge spitse tonen – Sons aigus	3
Snetter – Snetter	3
Neuzig – Tours nasseux	3
Tjip – tjap – tslet	3
Onvoorziene – Imprévu
Tjap (utgascien – exclu)

TOTAL FINAL – EINDTOTAAL

Harmonie de stem – Stemharmonie 3

Les Juges – De Keurders

De keurfiche is de weerspiegeling van het keursysteem: de **waardetoeren** vertegenwoordigen de specifieke streefdoelen van de zangveredelingsrichting; **indruk** of klankbeeld betreft de liedwaarde in haar geheel en de **negatieve toeren** omvatten de elementen die afbreuk doen aan de muzikaliteit van het lied.

Het **puntenmaximum** voor elk van de onderscheiden waardetoeren wordt bepaald door verschillende factoren.

Om te beginnen het belang van de toer. De hoofd- of watertoeren worden hoger aangeslagen dan de toeren van het binnenlied en moeten dus hoger gequoteerd kunnen worden; we cultiveren immers de waterslager.

Bepaalde toeren verbeelden een essentieel kenmerk van de zangcultuur. Ze krijgen daardoor een hoger puntenaandeel. Zo zijn staaltonen en tjokken in het bijzonder kenmerkend voor het nachtegaalaccent; de bellen, belrol en fluitenrol voor het jubelende, opgewekte karakter van het waterslagerlied.

Toeren die in meerdere variaties of toonlagen gezongen kunnen worden -zoals fluiten- moeten om de verschillende variaties te kunnen verwaardigen een hoger puntenmaximum ter beschikking hebben.

Het puntenmaximum is altijd een getal dat deelbaar is door 3. Dit principe van **driedeelbaarheid** komt tegemoet aan de drie waardecategorieën voldoende, goed en zeer goed. Zo zal een voldoende klokkende waterslag met maximaal 4 punten, een goede tot 8 en een zeer goede tot 12 punten gewaardeerd kunnen worden. Ditzelfde principe is ook van toepassing voor de negatieve toeren: lichte fout (-1), grove (zwarte) fout (-2) of zeer grove fout (-3).

Om het **puntentotaal** te kennen wordt de som van alle waardetoeren en indrukpunten met 3 vermenigvuldigd. Dit is zo omdat aanvankelijk zangkanaries door 3 keurmeesters tegelijk werden beoordeeld. Toen dit niet meer mogelijk bleek, werd dit op de vermelde manier opgevangen.

Het **eindtotaal** wordt dan verkregen door het voorgaande totaal te verminderen met de strafpunten voor de negatieve toeren.

Stamharmonie tenslotte betreft de overeenkomst of verwantschap ten aanzien van de toonlagen en de klankkleur van hun lied, die 4 vogels samen en als geheel ten gehore brengen. De keurmeester zal oordelen of deze overeenkomst voldoende, goed of zeer goed is en heeft daar respectievelijk 1, 2 of 3 harmoniepunten voor beschikbaar. Ze worden niet met 3 vermenigvuldigd want ze werden oorspronkelijk door de drie keurmeesters samen en in overleg toegekend. Deze harmoniepunten worden toegevoegd aan de som van de 4 individuele eindtotalen en bepalen zo het puntentotaal van de stam.

Of de **waardering** van een toer uiteindelijk een voldoende is, in het goede of misschien wel in het zeer goede terecht komt, wordt bepaald door de mate van juistheid van de uitspraak van de toongrepen (worden de juiste klinkers en medeklinkers in evenwichtige sterkte gebruikt?) en de mate waarin de toer voldoet aan de algemene streefdoelen van de zangveredeling:

1. **toondiepte**
2. **klankvolheid**
3. **cadans**
4. **kracht**
5. **lengte**
6. **variatie**

Uit het voorgaande moet blijken dat het beoordelen van de zang berust op een degelijk en grondig systeem, waarvan de kennis toelaat elke toer en ook het volledige lied de juiste waarde toe te kennen en dat het zodoende bijdraagt tot een gelijke beoordeling door iedere keurmeester afzonderlijk; dat het systeem de zangveredeling ondersteunt naar de hoogst mogelijke muzikale waarde, maar ook dat het niet eenvoudig is om waterslagers te kweken met toeren die aan alle eisen van het keursysteem voldoen, zodat omzeggens nooit het maximum puntental voor een toer wordt toegekend.

De grondlegger van dit keursysteem voor zangkanaries was dr. Rudolf Wolff uit Maikammer (Duitsland), die in 1909 zijn eerste systematisch geordende keurlijst voor harzer-roller zangkanaries voorstelde. Sindsdien zijn er diverse wijzigingen in de keursystemen aangebracht maar aan de basisprincipes, dat alles wat invloed kan hebben op de muzikale waarde van het lied in positieve dan wel in negatieve zin moet kunnen verwaardigd worden en de driedeelbaarheid, is nooit geraakt.

Zangkennis

Toerherkenning, toerenkennis en toerwaardering zijn belangrijke onderdelen van de zangkennis en onverbrekkelijk met elkaar verbonden. Om een toer te herkennen en te kunnen benoemen moet je de **structuur** (bouw, vorm) van de toongrepen ontleden. Dat betekent dat je moet trachten te horen welke de beginmedeklinker is, welke klinker(s) of tweeklank de grondtoon is en eventueel met welke medeklinker de toongrepen beëindigd worden. Je hebt bovendien ook aandacht voor de **cadans** van de toongrepen. Wat je daar meent te horen moet je dan toetsen aan je toerenkennis. **Toerenkennis** betekent dat je van elke toer de ideale voordrachtvorm en ritme van de toongrepen kent. Voor tjokken bijvoorbeeld is dat als beginmedeklinker een korte tj, gevolgd door een mooie ronde o (van kot, bord, los, ...) als grondtoon, afgesloten met de k als eindmedeklinker en

goed onderbroken, matig langzaam voorgedragen. Zo weet je dat je te maken hebt met tjokken en dat je maximaal 6 punten beschikbaar hebt. Was het maar zo eenvoudig! Toeren krijg je aanmerkelijk meer niet dan wel in hun ideale vorm en ritme te horen. Gezongen toeren hebben immers dikwijls heel wat afwijkingen van de ideaalvorm. Bij de tjokken bijvoorbeeld is de tj niet echt kort maar wordt er een korte u ingelast tussen de t en de j; de grondtoon geen mooie ronde o maar een korte u of iets tussen o en u; als slotmedeklinker geen duidelijke k maar iets dat sterk op een w lijkt en de toongrepen liggen misschien wel veel te kort tegen elkaar aan. **Toerenkennis** betekent dus dat je van elke toer de ideale voordrachtsvorm en ritme van de toongrepen kent en bovendien alle mogelijke afwijkende vormen waarin de toongrepen gezongen kunnen worden kan herkennen.

Als we zo ver zijn dat we de toer hebben kunnen benoemen en dus ook weten hoeveel punten maximaal beschikbaar zijn, moeten we, om tot de **toerwaardering** te kunnen komen (voldoende, in het goede of zeer goede en met het passende cijfer), de toervoordracht met zijn eventuele afwijkingen verder nog toetsen aan de 6 **waardennormen**: toondiepte, klankvolheid, cadans, kracht, lengte en variatie.

Samengevat kan je dus stellen dat bij de beoordeling van een toer

1. **men steeds uitgaat van de ideale voordracht**
2. **de structuur, samen met de cadans, de naam bepaalt**
3. **de uitspraak (met toondiepte en klankvolheid), cadans, kracht, lengte en de variatie de waarde bepalen**

Uit het bovenstaande moet duidelijk gebleken zijn dat toerenkennis en zangkennis in het algemeen, alleen maar opgebouwd kunnen worden door een grondige studie van de theorie van de zang en veel praktische oefening in het af luisteren van vogels. Technische muziekkennis is zeker geen vereiste maar een min of meer ontwikkeld muzikaal gevoel (gehoor) zal wel behulpzaam zijn.

Zangkennis hebben betekent goed weten en begrijpen wat het doel van de zangverdeling van de Belgische Waterslager is; dat je zijn zangtoeren kan benoemen en er de waarde van kan bepalen en dat je ook van de elementen die schade doen aan de welluidendheid van zijn lied de minwaarde kan vaststellen.

Zangkennis is belangrijk voor elke ernstige waterslagerkweker want ze maakt de liefhebberij om te beginnen veel interessanter; geeft de hobby bovendien veel meer diepgang, maar is vooral noodzakelijk om toekomstgericht te kunnen kweken, om de betere waterslagers te kunnen voortbrengen en met succes te kunnen blijven deelnemen aan de zangwedstrijden.

Standaard en standardeisen

Bij de beoordeling van een toer gaan we steeds uit van de ideale voordracht; van hoe we verwachten dat een toer gezongen wordt om centraal **in het goede** bewaardigd te kunnen worden. Om de eenvormigheid in het keuren te bevorderen moet deze ideale voordracht duidelijk en zo volledig mogelijk beschreven worden, wat we dan de standaarduitvoering, standaardvoordracht of kortweg de standaard noemen. Werkelijke standaarduitvoeringen zullen, bij een goede theoretische kennis, niet aan de lopende band gehoord worden.

De onderscheiden elementen die in de standaard beschreven worden zijn de standardeisen. **De standardeisen die voor alle toeren gelden (algemene standardeisen)**, betreffen

1. **de uitspraak van de toongrepen**, die toondiepte en klankvolheid moet waarborgen, door

- a) **het gebruik van de gepaste en zuivere grondtoon**

De grondtoon (klinker – tweeklank) is in muzikaal opzicht het voornaamste element in de toerlettergreep. Deze moet dan ook helder en vrij van elk bijgeluid gezongen worden.

De meest waardevolle grondtonen zijn de lage of diepe tonen oe-oei-oo-ooi-o-oi; minder waarde hebben de u-uu; het minst waardevol zijn de hogere tonen i-ie.

Mogelijke **afwijkingen** zijn:

scherp/hard – met grondtoon ie of é

vlak – met grondtoon a

breed – met grondtoon ee of è

wazig – met de juiste grondtoon maar niet volkomen helder

belegen – grondtoon (meestal ee, e of eu) gezongen met gesloten snavel en een zekere graad van heesheid

neuzig – grondtoon (meestal ee, e, of eu) gezongen met (licht) geopende snavel

- b) **het gebruik van de gepaste medeklinker(s)**

De medeklinker komt op de tweede plaats; de naam zelf zegt het al, de medeklinker heeft op zichzelf weinig klank, doch klinkt slechts mee.

Uit muzikaal oogpunt zijn zachte medeklinkers (zoals b, d, g, h, l, s, w) waardevoller dan harde (zoals t, k, z), tenzij de toer echt het slaan of tokkelen verbeeldt.

Mogelijke **afwijkingen** zijn:

het **weglaten** van de medeklinker;

beginnen met, eindigen met of invoegen van een **toervreemde medeklinker**

c) evenwicht tussen grondtoon en medeklinkers

Als de juiste medeklinker aanwezig is, dan moet die ook nog in evenwichtige sterkte met de grondtoon gezongen worden; de medeklinker mag zeker niet overheersen.

Mogelijke *afwijkingen* zijn:

hard – wanneer de zachte medeklinker (bv. d) vervangen is door zijn harde variant (t)

stotend – wanneer de zachte medeklinker vervangen is door zijn harde variant en de grondtoon te kort gezongen is

gedrukt – met te sterk benadrukte medeklinker die de grondtoon wegdrukt

getrokken/slepend – wanneer de grondtoon te lang (slepend) wordt aangehouden

2. *de cadans van de toongrepen*

Voor de cadans, het tempo of het typische voordrachtritme van de toongrepen onderscheiden we drie vormen

a) zuiver afgezet – de toongrepen los van elkaar, met duidelijk merkbare tussenruimten, worden rustig, matig langzaam tot langzaam gezongen, om het geslagen karakter te benadrukken

b) licht/matig afgezet – de toongrepen worden met een sneller ritme voorgedragen, liggen dicht tegen elkaar aan, zonder merkbare tussenruimte

c) zuiver rollend – de toongrepen volgen elkaar zo snel op, als aaneengeregen schakels in een ketting, met een duidelijk hoorbare r met elkaar verbonden zodat het rollen van de toongrepen duidelijk verbeeld wordt

Mogelijke *afwijkingen*:

het tempo kan **te traag** zijn (getrokken fluiten, slepende bellen, losse knorren) of **te snel**, te gejaagd zijn (loopfluiten)

3. *de kracht en lengte van de toer*

Een toer moet, om grote indruk te maken, met voldoende kracht gezongen worden en met voldoende toongrepen om geen te minimale maar eerder een royale indruk te maken. Deze eisen zijn echter moeilijk in een cijfer te vatten; de nadruk ligt dan ook op een goed duidelijke tot opvallende waarneembaarheid.

Mogelijke *afwijkingen*:

Het nachtegaalkarakter van de Belgische Waterslager vereist een krachtig gezongen, afwisselend, gevarieerd lied maar mag zeker niet **schreeuwerig** worden in de hogere tonen en hij moet zijn toeren dus ook niet **te lang** aanhouden.

Tekortkomingen en/of **afwijkingen** ten aanzien van de standaard kunnen, in verhouding tot het mindere muzikale effect, de waarde van de toer doen dalen tot in het voldoende, kunnen de toer waardeloos maken bij ernstige tekortkomingen of zelfs voor een of meer strafpunten zorgen bij flagrante afwijkingen die de totale ontarding van de toer tot gevolg hebben.

Daarentegen zullen

- **uitzonderlijk goede** (uitmuntende) uitvoeringen van de standaard, zoals je ze maar zelden hoort
- **en bijzondere voordrachtswijzen of variatie** zoals naast de standaardvorm het ook nog zingen van een bepaalde toer in een andere vorm (kloekfluiten naast de klassieke diepe doe-fluiten) of met een andere grondtoon in de toongrepen, alsook bewegingen in het zingen van een toer, zoals van zachter naar luider om nadien terug te keren naar zachter (crescendo en decrescendo) of van diepe toonlagen naar hogere en terug, of omgekeerd (buigen genoemd voor de roltoeren; vallen of stijgen bij de onderbroken toeren), kortom bijzondere voordrachtswijzen zullen

de waarde van de toer doen stijgen tot of in het zeer goede.

Het maximum van de punten zal echter niet gegeven worden omdat het volmaakte niet bestaat en men misschien ooit wel eens een nog mooiere uitvoering van de toer te horen kan krijgen.

Tijdens de keuring zal de keurmeester zich dus voortdurend vragen stellen in hoeverre hetgeen hij hoort, overeenkomt met de standardeisen; welke elementen waardeverhogend en welke waardeverlagend zijn, om alzo tot de categorie voldoende, goed of zeer goed te kunnen concluderen. Bijkomende kwaliteitsnuances zullen dan bepalen of dat hoog, dan wel laag of in het midden van deze categorie moet zijn.

Zo doende kunnen toeren op een systematische en beredeneerde manier verwaardigd worden zodat door het consequent toepassen van de standaard **eenvormigheid in het keuren** bewerkstelligd wordt.

Zelfs bij een strakke systematische en beredeneerde benadering via de standaard blijft de beoordeling van zangtoeren een moeilijke opgave die enkel na veelvuldige oefening en opgedane ervaring goed kan uitgevoerd worden.

Specifieke gedeelte

KEUREN van den ZANG DER BELGISCHE WATERSLAGERS

Theoretisch Onderricht

Vogels keuren is niet die moeilijke, lastige studie welke sommigen, tegen alle waarheid in, beweren dat zij wel is. Het blijft mij een raadsel, wat voor doel diegenen beogen, die het zangkeuren afschilderen al erger als ene hogeschoolstudie. — Is 't ijdelheid of is het een gevoel van hoogmoedige pronkzucht om zichzelf een brevet van hoge bekwaamheid toe te eigenen tegenover de vele liefhebbers die niet zo verwaand zijn te beweren dat zij ook de bekwaamheid bezitten van vogels te kunnen keuren?

In de talrijke bijeenkomsten waar over zangkennis en zangbeoordeling werd gehandeld, bestatigden wij vaak dat menige liefhebbers, waarvan men zulks niet zou vermoed hebben, door hunne gezonde vragen of antwoorden, op- of aanmerkingen proeven leverden van de kennissen die vereist worden om het vogellied naar zijne wezenlijke waarde te kunnen beoordelen en te schatten.

Opmerkelijk is het, bij zulke gelegenheden te kunnen waarnemen dat men niet zo heel veel jaren in de liefhebberij moet zijn, om de vereiste bekwaamheid op te doen; jongere kwekers die de geest van opmerkzaamheid bezitten, die het oor lenen kunnen en hunne volle aandacht schenken aan het gezang dat zij naar waarde willen beoordelen waren in betrekkelijk weinig tijds op de hoogte van het keuren. Daarentegen bevonden wij vaak dat kwekers die jaren aan jaren fokken, slechts oppervlakkige kennissen — en dan nog zo weinige — hadden aangeworven.

Wie een goed muzikaal gehoor heeft, dit is, wie kan horen dat iemand juist of vals zingt of speelt, kan ook leren oordelen over de waarde van het kanarielied.

Maar vogels rechtvaardig keuren, dat is wat anders. De ondervinding heeft ons menige proeven en tal van voorbeelden geleverd van onrechte keuringen en deze hadden dan voor gevolg, (kon het ook anders) mistevredenheid, twist tussen liefhebbers en keurmeesters, ontmoediging en somtijds het verlaten door sommige verongelijken van het kanariesport. Bij zulke gevallen wordt niet zoveel de bekwaamheid van de keurmeester betwijfeld of geloochend dan wel zijne eerlijkheid.

...

Keuren wij daarom steeds onpartijdig gewetensvol zonder ons in het minst te bekommeren om vriend of tegenstander enkel gehoor gevende aan onzen goeden smaak, aan onze grondige kennis van den zang en aan ons eerlijk gemoed.

...

Waterslag

Een kanarie die geen waterslag zingt, kan bezwaarlijk waterslager genoemd worden, want het is die toer die in hoofdzaak de vogel zijn naam geeft, en bijgevolg ook de hoofdtoer is.

Wat is waterslag? Waterslag is elke geslagen toer waarin watergalm door de grondtoon wordt gedragen. Essentieel zijn dus 2 kenmerken: de toongrepen worden geslagen, dit is onderbroken voorgedragen en in samenwerking met de grondtoon is de klank van water (de watergalm) duidelijk hoorbaar.

Hoe klinkt die watergalm? B. Peleman, die destijds (1922) de zang van de authentieke waterslager beschreef, heeft ons voor dat kenmerkende watergeluid zijn unieke referentie nagelaten: "De waterslag is klokkend of bollend (borrelend). Loopend gelijkt het aan het door elken kanarieliefhebber zoowel bekend geluid dat men bekomt wanneer men een ledig fonteintje (drinkfleschje) met den mond naar boven, in liggende houding in eenen emmer water dompelt, waardoor dan, tamelijk snel, (naar gevolg de ingenomen helling van het fleschje) luchtbellens uit het water opstijgen en aan de oppervlakte openbarsten. Is het tempo van dit geruisch sneller, omdat de luchtbelletjes elkander zeer vlug opvolgen, dan is het gelijk rollende waterslag, doch zijn de aldus ontstane slagen langzaam, dan gelijkt het wel aan klokkende waterslag. De meest klokkende, de schoonste onder de schoone, is zeer vol, langzaam, diep en zacht welluidend."

Opmerkelijk is dan ook de manier waarop de vogel waterslag zingt. Het is niet de gewone manier van lucht gelijkmatig doorheen de syrx naar buiten blazen zoals bij fluiten bijvoorbeeld. Lucht wordt krachtig naar buiten gestuwd en voor de syrx als het ware opgehoopt om dan plotsklaps vrijgelaten te worden, wat de mooie watergalm verbeeldt: het openbarsten van een luchtbel aan het wateroppervlak.

Waterslag kent 3 vormen: klokkende, bollende en rollende waterslag. Het onderscheid in de benaming moeten wij in hoofdzaak zoeken in het ritme, in de snelheid waarmee de slagen elkaar opvolgen.

 klok

 bol

 rol

In de klokkende waterslag horen wij de toongrepen langzaam en afgezet, dit is duidelijk los van elkaar voorgedragen, met de watergalm langzaam buigend in de grondtoon, van de diepe oe over u naar de hoger gelegen i.

In de bollende waterslag horen wij het water sneller buigend en de ritmische slagen tegen elkaar aan liggend, dus minder sterk afgezet.

In de rollende waterslag horen wij het water snel buigend en de slagen korter en dichter, tot in elkaar liggend.

De zangprestatie van de vogel is des te groter, als waterslager wordt hij des te waardevoller, naarmate hij de 3 vormen van waterslag brengt in hoge kwaliteit en in dezelfde zangbeurt.

Die hoge kwaliteit ligt voor waterslag in de malse, heldere watergalm, gedragen door een diepe grondtoon, met zachte, soepele vormmedeklinkers in de toongrepen en in een voor die waterslagvorm passende cadans voorgedragen.

Klokkende waterslag – de hoofdtoer in het waterslagerlied

Goede klokkende waterslag klinkt aldus zeer vol, diep en toch zacht welluidend en wordt gekenmerkt door

- langzaam voorgedragen,
- afgezette, duidelijk los van elkaar staande toongrepen,
- die ingezet worden met zachte, soepele medeklinkers,
- met de malse en heldere watergalm langzaam buigend in de grondtoon, van de diepe oe over u naar de hoger gelegen i,
- soms afgesloten met een zachte t of k.

M. van Woezik vergelijkt elke slag, elke toongreep, met het geluid dat ontstaat als een druppel water in een plas of een met water gevulde emmer valt en daarbij een luchtbel vormt, die als deze aan de oppervlakte komt, uit elkaar spat.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
wl		eventueel
bw	oei	k
hl	ooi	t
dl	oi	
gl		
kl	+ watergalm	

De vorm van de toer, zijn toondiepte en klankvolheid in combinatie met de watergalm zijn de belangrijkste elementen bij het verwaardigen van de klokkende waterslag. Deze primaire elementen bepalen, tezamen met de secundaire elementen cadans, kracht en lengte, of de toer in een hoge klasse gerangschikt kan worden.

Om de uitmuntendheid te bereiken moet de toer ook nog variatie hebben. Zo zal bijvoorbeeld een gebogen waterslag de waarde van malse waterslag nog verhogen. Gebogen is een waterslag die zwelt en opengaat in crescendo en daalt van forte naar piano tot pianissimo.

Nog grotere waarde krijgt de klokkende waterslag wanneer de slagen wiegend of golvend worden gearticuleerd.

Scherpe of harde medeklinkers, in combinatie met een goede vorm van de grondtoon kunnen toch enigszins afbreuk doen aan de muzikaliteit van het geheel, terwijl zachte, soepele medeklinkers de muzikaliteit bevorderen. Het aanvangselement mag zeker nooit de grondtoon overheersen.

Waterslag met de grondtoon a, e, i of u kan nooit een malse waterslag genoemd worden, omdat in een dergelijke grondtoon iets vlak, ruw, hard, iets steenachtigs ligt, wat de waarde van de waterslag beduidend doet verminderen.

Nog minder waarde heeft de gebroken vorm, waarbij de grondtoon op de helft wordt afgebroken. De toer verliest hierdoor zijn grote soepelheid en zijn veelheid aan klanken in dezelfde toongreep.

Andere waardeverminderende afwijkingen zijn de klokkende waterslag met te weinig water in de grondtoon, met een te hoge toonligging, met een spattend watereffect.

<i>voldoende</i> 1-4 punten	<i>goed</i> 5-8 punten	<i>zeer goed</i> 9-12 punten
-----------------------------	------------------------	------------------------------

Bollende Waterslag

Bollende waterslag is de tweede hoofdtoer van het waterslagerlied. In de beginjaren van de cultuur was het de Mechelse Zangkanarievogel die uitblonk in bollende waterslag, terwijl de Antwerpse Waterslager vooral de klokkende waterslag als hoofdtoer had. Destijds waren er dan ook stammen met een bollende waterslag die, wat betreft muzikaliteit, niet voor deze met klokkende waterslag hoefden onder te doen. Later ging men trachten, door het vermengen van beide cultuurstammen, beide toeren in één vogel te verenigen, wat na verwoede pogingen ook lukte. In variatie werd het lied daardoor mooier en dat was zeker een winstpunt. Nadien hebben de kwekers zich er steeds op toegelegd, om zowel klokkende als bollende waterslag in hun stam vast te leggen.

De bollende waterslag is, in vergelijking met de klokkende vorm, eenvoudiger van structuur, d.w.z. dat elke toongreep van de bol minder buiging in de grondtoon vertoont dan die van de klokkende vorm en uiterst zelden samengestelde medeklinkers laat horen, waardoor hij meer gelijkt op rollende waterslag dan op klok.

De kortere grondtoon in elke toongreep van de bol maakt dat de toer als geheel in een sneller ritme wordt gezongen. Bovendien zijn de toongrepen veel minder afgezet, is de tussenruimte veel kleiner zodat de slagen tegen elkaar aan liggen.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
b	oe	
w	oo	
l	u	
h	+ watergalm	

Vanzelfsprekend is de klinker u, door zijn hogere toonligging, van minder waarde dan de oo of oe.

De hoeveelheid water op de grondtoon speelt, naast de diepte van de grondtoon, ook bij bollende waterslag een zeer belangrijke rol in de waardebeoordeling van de toer. De stevig ritmische, doch niet te snelle cadans, de klankvolheid, kracht en lengte van de toer en een eventuele variatie in de toonhoogte of toonsterkte, zijn de factoren die verder bepalen hoe hoog hij in het goede of zeer goede verwaardigd kan worden.

Evenals bij klokkende waterslag komt het voor, dat ook bollende waterslag te weinig watergalm laat horen. We spreken dan van een te droge waterslag en door dit gebrek daalt de toer in waarde.

Bollende waterslag wordt ook wel **bellende waterslag** genoemd, wanneer hij geen diepe watertoon verbeeldende, maar integendeel met een zekere harde grondtoon, in bellende vorm en in snel tempo wordt voorgedragen. Door het metallieke karakter dat de toer hierdoor krijgt, past hij toch wel in het waterslagerlied. Gezien echter het gebrek aan watergalm en de hogere toonligging van de grondtoon, kan hij niet hoger dan voldoende verwaardigd worden.

<i>voldoende</i> 1-3 punten	<i>goed</i> 4-6 punten	<i>zeer goed</i> 7-9 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Rollende Waterslag – Waterrol

Net als klokkende en bollende waterslag, bestaat ook de rollende waterslag uit afzonderlijke slagen. Het verschil met klok en bol is echter, dat de slagen in een nog sneller ritme gebracht worden en dat de tussenruimte tussen de toongrepen nog kleiner is dan bij de bol, zodat ze als het ware ineenvloeien en de medeklinker nog nauwelijks hoorbaar is.

Overigens lijkt de structuur van rollende waterslag veel op die van de bollende waterslag; de klinkers en de medeklinkers van de toongrepen zijn dezelfde als omschreven bij bollende waterslag.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
b	oe	
w	oo	
l	u	
h	+ watergalm	
eventueel + r		

Bij het vaststellen of wij met bollende, dan wel met rollende waterslag te maken hebben, is dus, naast de lengte van de grondtoon, de snelheid waarmede de toongrepen elkaar opvolgen, bepalend voor het onderscheid. Ook de eventueel als verbindingsletter tussen de toongrepen ingelaste r is een duidelijk herkenningsteken van de rollende waterslag.

Ook bij de rollende waterslag is naast de diepte van de grondtoon vooral het watereffect van grote invloed op de waarde van de toer. De klankvolheid, kracht en lengte van de toer en een eventuele variatie in de toonhoogte of toonsterkte, zijn de factoren die verder bepalen hoe hoog hij in het goede of zeer goede verwaardigd kan worden.

De rollende waterslag kent meerdere afwijkingen in vorm en toon, waardoor de waarde vermindert. Hoog in toonligging, met de grondtoon a vlak, zonder watergalm droog, met (licht) geopende snavel spattend en het gebruik van harde medeklinkers, maken de toer minder muzikaal en doen de waarde ervan dalen.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

De waterrol is geen geslagen toer; dus ook geen waterslag maar een zuivere roltoer, waar naast verschillende klinkers en medeklinkers de duidelijk hoorbare r aanwezig is, en die wegens zijn hoge muzikaliteit van waterverbeeldende klanken en zijn grote overeenkomst met de rollende waterslag bijzonder goed in het waterslagerlied past. Waterrol komt als dusdanig niet op de keurliche voor, maar wordt in de rubriek rollende waterslag verwaardigd. Als het echter precies aankomt op de benaming van de toer, dan is waterrol iets anders dan rollende waterslag.

Men kan zich het water in de waterrol best voorstellen als het geluid dat ontstaat door buisjes van verschillende grootte onder water te steken en daarin te blazen. Op deze wijze kunnen wij waterrollen van verschillende vorm en toon ten gehore brengen. Hoe wijder het buisje, hoe dieper de toon. Het buisje dieper in het water geeft een hollere toon. Brengt men het buisje meer naar de oppervlakte van het water, dan zal men een zekere vervlakking van de toon waarnemen. Indien men het buisje bijna aan de oppervlakte van het water houdt, zal een spattend watergeluid ontstaan, met een bijna toonloze grondtoon.

De waterrol is moeilijk klanknabootsend neer te schrijven. De vogel blaast willekeurige medeklinkers door de grondtoon heen waarbij de typische roltoermedeklinker r en het watereffect op de grondtoon als karakteristieken voor deze toer duidelijk waarneembaar moeten zijn.

Voor een goede waterrol eisen we dat de medeklinkers zacht zijn, de grondtoon vol en zuiver en week in zijn buigingen is en dat de waterklank goed overheerst. De toer moet een voldoende lengte hebben.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
w, l, b, g, d, + r	oe oo u + watergalm	

Voor een zeer goede waterrol wordt een grondtoon vereist op oe of oo, volle, zuivere klank, veel water, zachte medeklinkers, goede lengte en enige variatie in de toonhoogte of de toonsterkte. Een zeer goede waterrol wordt beslist met gesloten snavel gezongen.

Minder goede en zelfs slechte grondtonen zijn de a, e, ee en eu. Ze zijn steeds vlak en bijna toonloos. Met (licht) geopende snavel gezongen horen we onmuzikale spattende waterrollen.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Rollende waterslag en waterrol worden in dezelfde rubriek en met dezelfde punten verwaardigd. Als dan zowel rollende waterslag als waterrol in dezelfde zangbeurt gezongen worden, zal de mooiste van beide vormen verwaardigd worden en kan de andere extra punten opleveren.

Knor en Chor

De knor is van een diepe toonaard; het is de bastoer van het kanarielied die met (schijnbaar) gesloten snavel gezongen wordt.

De toongrepen met grondtoon o, oo of oe worden ingezet met kn, gn of de nog zachtere chn en met een opvallend hoorbare r beëindigd. De knor is dus een toer die wel per toongreep gevormd wordt, maar de snelheid waarmee de toongrepen elkaar opvolgen (cadans) is dermate groot dat men nauwelijks nog van toongrepen kan spreken en men een klankenmengsel hoort ontstaan dat de knor het aaneengesloten karakter van een zuivere ononderbroken of rol-toer geeft.

Hoe sneller de toongrepen elkaar opvolgen, zonder onderbreking aaneengeregen, hoe mooier de knor wordt en men kan spreken van een “schroevende” knor.

Als grondtoon wordt de korte, ronde o verkozen, wat de knor zijn ronde karakter geeft (“ronde” knor) en met de voorletters kn krijgt hij een mooi knapperig accent.

Goede knor is dus rond en schroevend, met een knapperig accent, krachtig en niet te kort, met gesloten snavel gezongen.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
kn	o	
gn	oo	r
chn	oe	

Een “losse” knor is een minderwaardige vorm waarbij het gesloten karakter van de knor verloren gegaan is als gevolg van het minder snel op elkaar volgen van de toongrepen zodat deze enigszins los van elkaar, wat afzonderlijk worden voorgedragen.

Een onmuzikale “klapperende” knor ontstaat wanneer de vogel tijdens zijn voordracht van de knor kleine snavelbewegingen maakt waardoor de grondtoon verandert en toevreemde medeklinkers ingevoegd worden.

Andere minderwaardige tot waardeloze knorren ontstaan wanneer de vogel ongewenste voorletters gebruikt of de grondtonen a, e, ee of eu.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

De chor is van dezelfde toonaard als de knor maar meestal erg kort, eenlettergrepig gezongen waarbij de r nog wat blijft trillen (tremuleren). Dit erg kort, snel voorbijgaand toontje, waarvoor de de naam toer zelfs wat te groot is, is daardoor een korte variant van de knor en wordt daarom, indien goed uitgevoerd, met een extra punt verwaardigd in de rubriek knor. Zonder knor kan de chor als korte knor hoogstens als voldoende verwaardigd worden.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
ch	o oo oe	rrr...

De chor is een specifieke nachtegaaltoer; zeker wanneer in het zeldzame geval onze kanarie die korte toongreep chor 3, 4 maal na elkaar en met goed hoorbare tussenruimten herhaalt, waardoor een volledige, onderbroken of geslagen toer ontstaat, dikwijls in een stotende of schokkende beweging gezongen, die niet meer in de rubriek knor op zijn plaats is maar in de rubriek schokkel verwaardigd moet worden en daarom ook **schokkelchor** genoemd wordt.

Onaangenaam voor ons gehoor en dus minderwaardige tot waardeloze chor ontstaat wanneer de vogel ongewenste voorletters gebruikt, zoals sj i.p.v. ch, of afwijkende grondtonen: met a vlak, met e scherp en met ee breed.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Staaltonen en tjonken

Staaltonen behoren, als specifieke nachtegaaltoer, tot de meest kenmerkende toeren van de Belgische Waterslager. Het is, zoals de naam laat vermoeden, een duidelijk onderbroken of geslagen toer met een metallieke klank en resonantie of nagalm.

Staaltonen klinken als een stalen staaf of buis, aan een draad of een touwtje opgehangen, waartegen men klopt of als een zuiver kristallen vaas, met de opening vrij, waartegen men met de vinger of kneukel zachtjes en vlug slaat. Bij elke slag ontstaat dan een zuivere, heldere, volle klank, die blijft doorklinken tot de teweeggebrachte geluidstrillingen gedempt worden door de volgende aanraking. Dit doortrillen van het geluid wordt naklank (nagalm) of resonantie genoemd en is een essentieel kenmerk van de staaltonen; zonder naklank degraderen staaltonen tot (gestoten) fluiten.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
t	oe o u i	ng

Goede nagalm is slechts mogelijk als de toongrepen in een langzaam tempo voorgedragen worden, met duidelijke tussenruimten, dus goed afgezet en met krachtig gezongen voorletters ingezet. Verder moeten goede staaltonen vooral diep en vol klinken.

Te snel geslagen staaltönen zijn dus steeds minder van waarde.

Andere afwijkingen die de waarde van staaltönen verminderen in verhouding tot hun minder muzikale effect komen voor in de vorm – het gebruik van toervreemde medeklinkers – en in de toon: de te hoge grondtoon ie doet scherpe, spitse staaltönen ontstaan die zelfs voor strafpunten in aanmerking kunnen komen; met grondtoon a klinken ze plat en met eu of ieu toonloos.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Tjonken zijn een zeldzame maar meerwaardige vorm van staaltönen die in dezelfde rubriek als de staaltönen verwaardigd worden.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
tj	oe o	nk ng

Indien staaltönen vallen onder de benaming tjonken en deze van zeer goede kwaliteit zijn, kan de toer 7 tot 9 punten toegekend worden.

Snel voorgedragen tjonken verminderen echter al snel in waarde en met de grondtoon a of e worden ze zelfs waardeloos.

<i>voldoende</i> 1-3 punten	<i>goed</i> 4-6 punten	<i>zeer goed</i> 7-9 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Fluiten, soeten en woeten

In de verzameling zangtoeren van de Belgische Waterslager nemen de fluiten een belangrijke plaats in want geen enkele toer kent zoveel vormen en variaties. Het is daardoor ook een toer die het lied de nodige afwisseling kan geven en bovendien erg mooi kan klinken.

Fluiten zijn enigszins langgerekte toongrepen die matig langzaam en goed onderbroken voorgedragen worden en waarbij de grondtoon dus een behoorlijke lengte moet hebben.

De structuur van goede fluiten is erg eenvoudig, namelijk een voorletter gevolgd door een grondtoon.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
d zachte-t	oe oo u	

Deze klassieke holle of diepe fluiten kunnen ook, door variatie in de toonlagen van de grondtoon, stijgend of vallend gebracht worden.

Met de afwijkende grondtonen zachte-i, ioe, au of iau kunnen fluiten, indien

zuiver (helder) van klank, toch nog als voldoende fluiten beschouwd worden.

Een andere, zeer mooie fluitvorm zijn de kloekfluiten, zo genoemd omwille van hun vormgelijkenis met de golvende klokkende waterslag, met een lichte buiging naar boven in de holle, diepe grondtoon, echter zonder watergalm, waardoor ze ook gebogen fluiten genoemd worden.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
kl gl bl wl	oei	

Vanzelfsprekend wordt bij een keuring, net als bij alle andere toeren, de mooiste fluiten, d.w.z. de vorm die de hoogste muzikale combinatie vertegenwoordigt, naar punten gewaardeerd en kunnen de mindere vormen als variatie een extra punt bijdragen aan de toerwaarde.

Fluiten kunnen zeer mooi zijn, maar een teveel aan fluiten, ook al zijn ze goed, schaden toch het klankbeeld van het lied, gaan al snel vervelen en schieten zo hun taak als afwisseling of variatie voorbij. Een goede maat is 3 tot 4 voor fluiten op een zelfde toonhoogte, tot 7 bij vallen of stijgen.

Afwijkingen van de goede vorm, onmuzikale tot foutieve fluiten komen geregeld voor.

Spitse fluiten, met de te hoge, scherpe grondtonen i, ie en éé.

Getrokken fluiten, met een te traag ritme en te lang aangehouden grondtoon.

Loopfluiten, als de cadans te snel is en de grondtoon te kort gezongen.

Neusfluiten, meestal bij de grondtonen ee en eu en (licht) geopende snavel.

Gestoten fluiten wanneer de voorletter t te sterk geprononceerd uitgesproken wordt.

Fluiten met voorletters s, ts en tz zijn ook foutief en indien fluiten klinken als si, tsie of (t)zie(t), dienen ze bestraft te worden als **snitter**. Klinken ze als tséé, tjéé of tjèè, worden ze bestraft als **snetter**. Dergelijke toonstukken horen immers in een beschaafd kanarielied niet thuis. Ook de onmuzikale **wietfluiten**, die door onze kanarie graag gezongen worden, moeten geweerd worden.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Soeten zijn een zeldzame maar meerwaardige fluitvorm die in dezelfde rubriek als de fluiten verwaardigd wordt.

Het ritme van de toongrepen is nog langzamer dan dat van de fluiten en de grondtoon oe wordt wat langer aangehouden dan bij de gewone fluiten en

vertoont bovendien aan het einde van de grondtoon een lichte buiging naar boven waardoor vragende tot smekende tonen ontstaan die met grote tussenruimten voorgedragen worden.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
s ts z	oe - ⁱ	t

Soeten kunnen, indien in de juiste vorm, toon en ritme gezongen, beloond worden met 7 tot 9 punten. Met de grondtoon uu zijn het suten en slechts van voldoende waarde.

<i>voldoende</i> 1-3 punten	<i>goed</i> 4-6 punten	<i>zeer goed</i> 7-9 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Woeten zijn ook een zeldzame fluitvorm die in toon en ritme volledige overeenkomst vertoont met de soeten. In de vorm verschillen ze enkel in de voorletter w.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
w	oe - ⁱ	t

Als woeten gelden ook de toongrepen met grondtoon oe die op dezelfde vragende voordrachtwijze gebracht worden maar zonder w als inzet en zonder t als slot. Woeten gebracht met t als beginletter zijn verlopen woeten die getuigen van ontarding; ze gelden nog als waardetonen maar mogen slechts met een minimum aan punten beloond worden.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Bellen

Bellen is een belangrijke toer, enerzijds omdat bellen samen met belrol en fluitrol het vrolijke, jubelende karakter van het lied van de Belgische Waterslager uitmaakt en anderzijds omdat het zingen van bellen de broedrijpe pop vlugger zal imponeren, waardoor zij haar bereidheid tot paren zal tonen door de paarhouding aan te nemen.

Bellen is een onderbroken toer maar de afgezette toongrepen, die eenvoudig van structuur zijn, volgen met een vrij snel, vloeiend ritme op elkaar.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
l	i - ie u oe	eventueel ng

We spreken van een holle bel wanneer in het zeldzame geval de grondtoon oe gebruikt wordt.

Een andere zeldzame en ook mooie vorm is de tweelettergrepig gezongen bel die klinkt als tilo(e)ng, met de klemtoon op de tweede lettergreep.

Goedgevormd, met een metaalklank in de grondtoon, en niet te krachtig gezongen, zijn bellen een mooie afwisseling op de diepe toeren; een teveel aan bellen komt de indruk of klankbeeld van het lied echter niet ten goede.

Sommige liefhebbers horen niet zo graag bellen in hun vogels omdat de zachte grondtoon i gemakkelijk onttaardt in een harde, hoge, spitse ie waardoor schreeuwerige, foutieve bellen ontstaan.

De voorletters b en d kunnen ook nog goed zijn, indien slechts zacht hoorbaar; anders krijgen de bellen een enigszins stotend, foutief karakter. Harde geslagen voorletters zijn voor bellen steeds foutief.

De grondtonen eu en ee kunnen dan weer leiden tot neuzige bellen.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Belrol

De belrol is een ononderbroken toer met een eenvoudige structuur, gevormd met de voorletter r gevolgd door een korte grondtoon. De belrol is dus een toer die wel per toongreep gevormd wordt, maar de snelheid waarmee de toongrepen elkaar opvolgen (cadans) is dermate groot dat men nauwelijks nog van toongrepen kan spreken en men een klankenmengsel hoort ontstaan dat de belrol het aaneengesloten karakter van een zuivere ononderbroken of roltoer geeft.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
r	i u o en oe	

Het is voor een goede belrol van groot belang dat de grondtoon als een zuivere en heldere metaalklank gezongen wordt en de voorletter r niet gaat overheersen. Dit zal het geval zijn wanneer de belrol met slechts lichtjes geopende snavel gezongen wordt.

Een teveel aan belrollen, al zijn ze goed, zal het klankbeeld en het nachtegaalkarakter van het lied schaden.

Met een ver geopende snavel krijgt de toer een foutieve harde en scherpe klank, zowel in de grondtoon ie als de voorletter r. Dikwijls worden dan ook nog toervreemde medeklinkers als sj of sch ingevoegd zodat de toer op een kries of schreeuw gaat gelijken. Omdat de belrol gemakkelijk onttaardt in dit soort scherpe toonstukken, is de stamkweker eveneens voor deze toer wat huisverig.

Andere onmuzikale tot foutieve vormen zijn de neuzig, hard en ruw klinkende belrollen.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Fluitrol

Niettegenstaande zijn benaming is de fluitrol geen roltoer maar een onderbroken toer. Korte fluitjes worden zo snel achter elkaar zonder tussenruimte aaneengesloten gezongen, dat de onderscheiden fluitjes nog net goed herkenbaar zijn. Soms rolt ook een zachte, niet overheersende r doorheen het geheel van de toer.

De fluitrol kan een bijzonder mooi onderdeel van het waterslagerlied zijn wanneer ingezet met een d of zachte t en de zuivere grondtoon oe of oo. Veelvuldiger wordt hij echter gehoord met de minder gewaardeerde grondtoon u of i.

Wanneer de grondtoon gaat variëren in toonhoogte, van de diepere oe-klank naar de hogere u (stijgen) of omgekeerd (vallen), zal dat een meerwaarde betekenen voor de fluitrol.

Ook de mooie kloekfluiten kunnen in de typische fluitrolcadans gezongen worden (kloekfluitrol), wat een wel zeer bijzonder effect teweeg brengt en de fluitrol hoog in de punten doet klimmen.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
d	oe	
zachte-t	oo	
	u	
	i	

Minderwaardig, soms zo onmuzikaal dat hij voor strafpunten in aanmerking kan komen, is de neuzige fluitrol (met grondtoon ee), de belegen (met onzuivere grondtoon), de spitse, te hoge (met grondtoon ie) evenals de te hard geslagen fluitrol (met te sterk benadrukte voorletter). Hetzelfde moet gezegd worden voor het gebruik van de verkeerde voorletters s, sj, ts en tsj.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Tjokken en tjokkenrol

Tjokken en tjokkenrol behoren, samen met de staaltonen, als specifieke nachtegaaltoeren, tot de kenmerkende toeren van de Belgische Waterslager. Tjok is een onomatopée of klanknabootsend woord voor de toongrepen van deze onderbroken zangtoer. De cadans van tjokken moet langzaam zijn, goed afgezet met duidelijk hoorbare tussenruimte tussen de korte, krachtige droge toongrepen, die eenvoudig van structuur zijn.

<u>voorletters</u> tj	<u>grondtoon</u> o	<u>slotmedeklinkers</u> k
--------------------------	-----------------------	------------------------------

Elk gebruik van andere voorletters (sj i.p.v. tj) of slotmedeklinkers (g i.p.v. k) maken de toer minderwaardig. De grondtoon mag geen waterig effect laten horen. Met de grondtoon a klinkt de toer te vlak en met de u te dun. Ook de grondtonen oe, ieo en ieoë doen deze toer degenereren. Hetzelfde moet gezegd worden van belegen tjokken (niet helder/zuiver) en de neuzig klinkende tjokken zullen zelfs voor een strafpunt in aanmerking komen.

Wanneer de toongrepen tjok zo kort en snel achter elkaar gezongen worden, zonder tussenruimte tegen elkaar aanliggen of zelfs met een zacht hoorbare r met elkaar verbonden zijn, zingt de vogel een tjokkenrol, die als een variant van de tjokken beschouwd wordt en ook als dusdanig verwaardigd wordt in de rubriek tjokken. Niettegenstaande zijn benaming is de tjokkenrol, net zoals de fluitrol, dus geen roltoer maar een onderbroken toer.

De tjokkenrol wordt in zijn goede vorm ook wel eens vergeleken met het geluid van een op het ijs stuiterende knikker.

De tekortkomingen en/of afwijkingen ten aanzien van de standaard die, in verhouding tot het mindere muzikale effect, de waarde van de toer doen dalen tot in het voldoende, de toer waardeloos maken bij ernstige tekortkomingen of zelfs voor een strafpunt kunnen zorgen, zijn logischerwijze dezelfde als deze voor de tjokken.

<i>voldoende</i> 1-2 punten	<i>goed</i> 3-4 punten	<i>zeer goed</i> 5-6 punten
-----------------------------	------------------------	-----------------------------

Tjokken en tjokkenrol worden als varianten in dezelfde rubriek en met dezelfde punten verwaardigd. Als dan zowel tjokken als tjokkenrol in dezelfde zangbeurt gezongen worden, zal de mooiste van beide vormen verwaardigd worden en kan de andere extra punten opleveren.

Schokkel

Bij de harzerkwekers wordt de schokkel door kenners een wandelende toer genoemd; de toer verdwijnt en duikt, soms veel later, weer terug op. Bij de waterslagers lijkt hij meer verdwenen te zijn dan op te duiken, net zoals de soeten en woeten trouwens. Toch blijft het belangrijk de standaardtheorie van deze toeren niet te vergeten, tenminste als we ook de mogelijkheid tot herkenning, bij een eventueel opnieuw opduiken, niet willen verloren laten gaan.

Schokkel komt van schokken, waarmee min of meer stotende bewegingen bedoeld worden. De schokkel is dan ook een onderbroken, afgezette toer die qua structuur veel gelijkenis vertoont met de (holle) bellen en de (diepe) fluiten en met zijn schokkend ritme net het midden houdt tussen deze beide

toeren. De vogel zal zijn eventuele schokkel meestal ook in dezelfde toonhoogte zingen als zijn bellen en fluiten maar zal van deze toeren te onderscheiden zijn door de schokkende, wiegende beweging van de elkaar opvolgende toongrepen. Bij het zingen van een goede schokkel zal de vogel zelfs met zijn lichaam schokkend, wiegend bewegen op het ritme van de toongrepen, wat men niet ziet bij het zingen van fluiten of bellen. In vergelijking met de schokkel duurt de grondtoon van fluiten langer en is de ruimte tussen de toongrepen ook iets groter, wat tot het langzamere fluitritme aanleiding geeft. Voor de bellen is het net omgekeerd, kortere grondtoon en een sneller, vloeiend ritme.

<u>voorletters</u>	<u>grondtoon</u>	<u>slotmedeklinkers</u>
h	o	
l	oe	
zachte b	u	

Wanneer de grondtoon watereffect vertoont, ontstaat een grote gelijkenis met bollende waterslag, maar door het hortend, stotend karakter moeten we spreken van waterschokkel.

Met de grondtoon a, goed vol en rond van klank, spreken we van lachschokkel. Met platte, vlakke a ontstaat echter minderwaardige schokkel. En ter herinnering, wanneer de vogel de korte toongreep chorr 3, 4 maal na elkaar en met goed hoorbare tussenruimten herhaalt, waardoor een volledige, onderbroken toer ontstaat is het schokkelchor.

De schokkel kan recht (op dezelfde toonhoogte) maar in dezelfde toerbeurt ook op verschillende toonhoogten gezongen worden (vallend of stijgend).

Afwijkingen en daardoor minderwaardige schokkel ontstaat door het gebruik van verkeerde voorletters b, g of t.

Met de grondtoon ee wordt de schokkel klankloos en is dan evenals een belegen schokkel (met onzuivere grondtoon) waardeloos en ongewenst. Met de grondtoon eu klinkt de schokkel meestal neuzig en kan bestraft worden.

<i>voldoende</i> 1 punt	<i>goed</i> 2 punten	<i>zeer goed</i> 3 punten
-------------------------	----------------------	---------------------------

Afwijkingen – tekortkomingen – negatieve toeren

Voor het oor van de kenner is een perfecte zangvogel als de spreekwoordelijke witte raaf. Uiterst zelden of nooit kom je een vogel tegen zonder een enkele afwijking of tekortkoming.

Tekortkomingen en/of afwijkingen ten aanzien van de standaard zullen, in verhouding tot het mindere muzikale effect, de waarde van de toer doen dalen tot in het voldoende, kunnen de toer waardeloos maken bij ernstige tekortkomingen of zelfs voor een of meer strafpunten zorgen bij flagrante

afwijkingen die de totale ontarding van de toer tot gevolg hebben.

Mogelijke afwijkingen en/of tekortkomingen ten aanzien van de algemene standaardeisen zijn

1. *afwijkingen ten aanzien van de uitspraak van de toongrepen door*
 - a) het gebruik van een **ongepaste of onzuivere grondtoon**
scherp/hard – met grondtoon ie of é
vlak – met grondtoon a
breed – met grondtoon ee of è
wazig – met de juiste grondtoon maar niet volkomen helder
belegen – grondtoon (meestal ee, e of eu) gezongen met gesloten snavel en een zekere graad van heesheid
neuzig – grondtoon (meestal ee, e, of eu) gezongen met (licht) geopende snavel
 - b) het gebruik van een **ongepaste medeklinker**
beginnen met, eindigen met of invoegen van een *toervreemde medeklinker of het weglaten van de medeklinker*
 - c) een **onevenwicht** tussen grondtoon en medeklinkers
hard – wanneer de zachte medeklinker (bv. d) vervangen is door zijn harde variant (t)
stotend – wanneer de zachte medeklinker vervangen is door zijn harde variant en de grondtoon te kort gezongen is
gedrukt – met te sterk benadrukte medeklinker die de grondtoon wegdrukt
getrokken/slepend – wanneer de grondtoon te lang (slepend) wordt aangehouden
2. *afwijkingen ten aanzien van de cadans van de toongrepen*
het tempo kan *te traag* zijn (getrokken fluiten, slepende bellen, losse knorren) of *te snel*, te gejaagd zijn (loopfluiten)
3. *afwijkingen ten aanzien van de kracht en lengte van de toer*
het nachtegaalkarakter van de Belgische Waterslager vereist een krachtig gezongen, afwisselend, gevarieerd lied maar mag zeker niet *schreeuwerig* worden in de hogere tonen en hij moet zijn toeren dus ook niet *te lang* aanhouden.

Maar al te vaak nog hoor je zelfs foutieve toeren, op de keurfiche ook negatieve toeren genoemd. Als ze storend zijn of zelfs te opvallend, moeten ze, zij het hiermee in verhouding, en vooral om de kweker er attent op te maken, zeker bestraft worden. Zoals voor de waardetoeren, kennen we ook hiervoor 3 gradaties. Een lichte fout wordt met 1 punt bestraft, grove (zware) fouten met 2 en de zeer grove fouten met 3 strafpunten. De

bedoeling is natuurlijk dat we gaan vogels te kweken zonder die storende fouten.

Op de keurfiche worden de volgende negatieve toeren expliciet vermeld.

Ophaal – een ophaal klinkt als het rauwe geluid dat men hoort bij het optrekken van de gewichten van een hang- of staanklok en kan klanknabootsend weergegeven worden als: tzrie – strietsz – grietz – rietz – reetsj waarbij de grondtoon meestal hard en scherp benadrukt wordt

Riet – is het klanknabootsend woord voor het snerpend geluid van de toongreep die met een sterk benadrukte, soms rollende r begint, gevolgd door een lang aangehouden en in kracht en scherpte aanzwellende grondtoon ie en afgesloten met een harde t

Hoge spitse tonen – kunnen in verschillende toervormen voorkomen, o. m. in fluiten, staaltönen, bel en belrol en fluitrol als de grondtoon hoog en in verband met scherpe medeklinkers gezongen wordt

Snetter - snitter – fluittonen met voorletters s, ts en tz zijn foutief en indien ze klinken als si, tsie of (t)zie(t), dienen ze bestraft te worden als snitter; klinken ze als tséé, tjéé of tjèè, worden ze bestraft als snetter. Dergelijke toonstukken horen immers in een beschaafd kanarielied niet thuis.

Neuzig – eigenlijk kunnen alle toeren met een neusklank gezongen worden en klinken dan erg onmuzikaal, maar in het bijzonder deze met grondtoon ee, e, of eu en gezongen met (licht) geopende snavel, geven aanleiding tot neuzige toeren

Tjip - tjep - tsiet – klinken zoals ze gelezen worden; de toongrepen elkaar snel opvolgend, doorgaans beginnend met ts ontsieren het lied van onze kanarie en moeten geweerd worden

Tjap – is het klanknabootsend woord voor de toongrepen die bijzonder onmuzikaal klinken, mede als gevolg van het sterk op en neer bewegen van de ondersnavel, en weergegeven kunnen worden als tsjap, tsjep of tsiap. Deze fout sluit de vogel van beoordeling uit omdat ze zeer hinderlijk klinkt en eenmaal aanwezig, bijna niet meer uit te roeien is

Onvoorziene fout is, net als onvoorziene toer, een rubriek die tegemoet komt aan de eerste basisregel voor het verwaardigen van de zang. Deze stelt namelijk dat alles wat invloed kan hebben op de liedwaarde, dus ook datgene wat niet expliciet op de keurfiche vermeld is, gewaardeerd moet kunnen worden, in positieve dan wel in negatieve zin. Het zijn rubrieken die uiterst zelden gebruikt worden, maar hun plaats en vermelding op de keurfiche is, gezien de eerste basisregel voor het verwaardigen van de zang en het feit dat de keurfiche de weerspiegeling van het keursysteem is, zeker verantwoord.

Indruk

Alles wat invloed kan hebben op de liedwaarde moet gewaardeerd kunnen worden, in positieve dan wel in negatieve zin. Wanneer het gezongen lied in al zijn onderdelen (toeren) beoordeeld is, is aan deze basisregel nog niet volledig voldaan. Er blijft immers nog het lied als geheel te beoordelen. De indruk die het lied als geheel maakt is dan ook het onderwerp van de laatste rubriek van de individuele beoordeling, die indruk en soms ook klankbeeld genoemd wordt.

De indruk die het lied in zijn geheel bij de toehoorder zal achter laten, wordt vanuit verschillende aspecten samengesteld. Vooreerst zal een lied met een storende fout geen positieve indruk maken. Hetzelfde moet gezegd worden van een lied dat niet vlot maar in stukjes, broksgewijs gebracht wordt of een voordracht met een voortdurend afbreken van het lied. De liedwaarde zal zeker 90 punten (ereprijs) moeten bereiken want met toeren die slechts het voldoende niveau halen laat de vogel geen bijzondere indruk na. Vanzelfsprekend zal de voordracht ook typische kenmerken van het lied van de Belgische Waterslager moeten bevatten.

De indrukpunten zullen dan ook als volgt toegekend worden

Voldoende – 1 punt

voor een foutloos, vlot gezongen en harmonisch samengesteld lied met een liedwaarde van minstens 90 punten (ereprijs), dat minstens één van de hoofdwatertoeren (klok of bol) en minstens één van de nachtegaaltoeren (staaltonen of tjokken/rol) in herhaling bevat.

Goed – 2 punten

voor een foutloos, vlot gezongen en harmonisch samengesteld lied met een liedwaarde van minstens 110 punten, dat minstens twee van de drie watertoeren en de beide nachtegaaltoeren (staaltonen en tjokken/rol) in herhaling bevat.

Zeer goed – 3 punten

voor een foutloos, vlot gezongen en harmonisch samengesteld lied met een liedwaarde van minstens 120 punten, dat de drie watertoeren en de beide nachtegaaltoeren (staaltonen en tjokken/rol) in herhaling bevat.

Stammen en de stamharmonie of stameenheidspunten

In de groep van de siervogels is, keurtechnisch gezien, een stam een groep van vier vogels van dezelfde soort of hetzelfde ras, hetzelfde geslacht (als de geslachten uiterlijk verschillen), dezelfde kleur en tekening. Deze uiterlijke gelijkheid wordt doorgetrokken naar de pootringen (afgeleverd door dezelfde organisatie, van het laatste broedjaar en met dezelfde kwekersidentificatie) en de kooien waarin ze tentoongesteld worden

(eenzelfde kooi, zelfde eet- en drinkgelegenheid op dezelfde plaats aangebracht). De vier siervogels moeten dus, om een stam te vormen, naar hun uiterlijk overeenstemming vertonen, een geheel, een eenheid vormen.

Voor de zangwekeerichting Belgische Waterslager moeten de vier vogels, om een stam te vormen, logischerwijze naar hun gezang overeenstemming vertonen om een eenheid te vormen, met andere woorden ze moeten, om te beginnen, elk met hun gezang laten horen dat ze Belgische Waterslager zijn, wat betekent dat hun lied minstens één van de hoofdwatertoeren (klok of bol) en minstens één van de nachtegaaltoeren (staaltonen of tjokken/rol) moet bevatten. Hun pootringen moeten bovendien ook afgeleverd zijn door dezelfde organisatie, van het laatste broedjaar zijn en dezelfde kwekersidentificatie vermelden. Ze moeten in eenzelfde kooi op de wedstrijd voorgedragen worden.

Naast de puntentoekenning voor elke individuele vogel van de stam, kunnen aan een stam ook eenheidspunten toegekend worden voor de mate van eenheid, de mate van overeenstemming tussen hun individuele kwaliteitsvolle zang. Dit mag niet lukraak of op het gevoel maar moet, omwille van de eenvormigheid in het keuren, zo objectief mogelijk en toch ook op een eenvoudige manier gebeuren. De eenheid van een stam is het samenspel van alle gezongen toeren van de vier vogels. Het zwaartepunt ligt echter bij het eindtotaal van de afzonderlijke vogels. Het aantal eenheidspunten wordt daarom bepaald door de mate van eenheid in de eindtotalen van de vier individuele vogels.

Als vier vogels een (zang)stam Belgische Waterslager vormen en een puntentotaal verzamelen van minstens 348 punten (stamereprijs) zullen de eenheidspunten als volgt toegekend worden.

Voldoende – 1 punt

als het verschil tussen de hoogst en de laagst gewaardeerde vogel in die stam niet groter is dan 18

Goed – 2 punten

als het verschil tussen de hoogst en de laagst gewaardeerde vogel in die stam niet groter is dan 12 punten

Zeer goed – 3 punten

als het verschil tussen de hoogst en de laagst gewaardeerde vogel in die stam niet groter is dan 6 punten

